

ვახტანგ თევდორაძე

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ქუთაისი, საქართველო

Vakhtang.tevdoradze@atsu.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2024.09.21>

არაბთა დღეების კომპოზიცია

საკვანძო სიტყვები: არაბული ლიტერატურა, ეპიკური ძეგლები, "არაბთა დღეები".

მსოფლიოს სხვადასხვა ხალხთა კულტურული და სულიერი მემკვიდრეობის უმნიშვნელოვანესი ნაწილია წინააღმდეგობრივი ეპიკური ძეგლები, რომელთა შორის ყურადღების ღირსია ხალხური ხელოვნების ზეპირი, ფასდაუდებელი, უნიკალური ლიტერატურული ნიმუშები. არაბებისთვის ერთ-ერთი ასეთი ძეგლია ტომობრივი ლეგენდები, რომელმაც შუა საუკუნეებში მიიღო სახელწოდება "აიამ ალ-არაბი" ("არაბთა დღეები"). ეს არის ლეგენდების კრებული არაბული ტომების და ცალკეული გმირების შესახებ. ის ასევე უნიკალურია მასში ჩასმული პოეტური პასაჟებით, ამიტომ წარმოადგენს როგორც ლიტერატურულ, ასევე ისტორიულ წყაროს. კრებულის ზოგიერთი შემადგენელი ელემენტი შესწავლამ დაამტკიცა არაბული ეპოსის არსებობა, რომელიც შეიძლება დაისვას მსოფ-ლიო ეპიკური შემოქმედების საუკეთესო ნიმუშებთან ერთად. გარდა ამისა, „არაბთა დღეები“ იყო და კვლავაც რჩება საგანძურად, რომელიც ისევ ემსახურება ბევრ პოეტსა და მწერალს, არა მხოლოდ აღმოსავლეთში, არამედ დასავლეთშიც.

ისლამამდელ პერიოდში არაბეთის ნახევარკუნძულის ტერიტორიაზე შენარჩუნდა და განვითარდა მდიდარი ეპიკური ტრადიცია, რომელიც არის არაბული საგმირო ეპოსის ერთიანი და რთული მთლიანობის ორგანული ნაწილი, თუმცა ჯერ არ ქცეულა კლასიკურ ნიმუშად. მოგვიანებით შექმნილი „არაბული ხალხური რომანები“ ამ ტრადიციის ბუნებ-რივი გაგრძელებაა, რომელიც იზრდებოდა წინარე ნიადაგზე. უწყვეტობა წმინდა კულტურულ ხასიათს ატარებდა, გამოხატავდა ისტორიული კავშირის გაცნობიერებას არაბულ წარსულთან. ეპოსი არ ეკუთვნის ერთ დროს, იგი მრავალი თაობის საკუთრებაა.

"არაბთა დღეების" გადმოცემები გვიხატავს არაბების ცხოვრების მთელ ეპოქას - ტომობრივი ურთიერთობების ეპოქას, რითაც წარმოადგენს ფასდაუდებელ ისტორიულ ძეგლს. მისი არც ერთი თავი ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად არ დგას, ერთმანეთს ავსებენ, ერთად გვიხატავენ ისლამამდელი პერიოდს, თითოეული მათგანი არის სრული, და ერთმანეთთან თუ სხვა, მოდევნო ამბებთან დაკავშირებული. ისინი წარმოგვიდგებიან, როგორც უწყვეტი ჯაჭვი. თავის წიგნში "არაბული ხალხური რომანი" ნ. იბრაგიმოვი წერს: "პერიოდიზაციის/ციკლებად დაწყობის უმარტივესი შემთხვევა გამოწვეულია ხალხურ გადმოცემებში ამა თუ იმ გმირისადმი ინტერესის ზრდით, რომელიც გარკვეულ ისტორიულ სიტუაციებში წარმოიქმნება, ის არის განსხვავებული ნარატივების ერთობლიობა, მაგალითად გმირის ცალკეულ საგმირო საქმეებზე პროზაული და პოეტური ამბების ერთობლიობა. ამიტომ იქმნება ერთი სიუჟეტური ხაზი, სადაც ეს სიუჟეტები ხანდახან დუბლირებულია უმნიშვნელო

ვარიანტებით" (Н.Ибрагимов). სხვა მეცნიერთა აზრით, კი პერიოდიზაციის/ციკლებად დაწყობის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ თავიდან ამა თუ იმ გმირზე გაფანტული/მიმოფანტული ლეგენდები და გადმოცემები ერთიანდება ციკლებად და ერთი ცენტრალური ფიგურის ირგვლივ ჯგუფდება. არის ასეთი თეორიაც, ციკლებად დაწყობა შეიძლება დაიყოს სამ ძირითად სახედ: ბიოგრაფიული, გენეალოგიური და ერთი საერთო თემის გარშემო. ეპოსში, როგორც წესი ხდება მიმოფანტული ამბების გაერთიანება ერთი გმირის ან ერთი ტომის გარშემო. ასეთი გადმოცემები გმირობებზე იწყობა თავად გმირის ცხოვრების გარშემო - დაბადებიდან მის გმირულად გარდაცვალებამდე. მოგვია-ნებით ეს ბიოგრაფიული წყობა იცვლება გენეალოგიურით, რომელიც სრულდება გმირის გმირულად გარდაცვალებით და მისი თანატოლების შურისძიებით.

ჩვენს მიერ განხილული ძეგლის პერიოდიზაცია/ციკლებად დაყოფა ხდება გადმოცემათა სტრუქტურული ერთიანობით, რომლებიც ერთ ყალიბში არიან მოქცეულნი, რად-გან არიან ერთი თემის ირგვლივ დაწერილები, ერთი დღე კავშირშია მეორესთან, ამ შემ-თხვევაში ერთი დღე გეოგრაფიულადაც დაკავშირებულია მეორესთან. ასევე გადმოცემას /წყაროს ემატებოდა ახალი ინფორმაციები, ჩნდებოდა ახალი ამბები და მოვლენები, ამიტომ ეს გადმოცემა/წყარო სულ უფრო და უფრო იზრდებოდა და დასასრული არ ჩანდა.

კრებული "არაბთა დღეები" არის არამართო ისლამამდელი არაბული პოეზიის პირველი ნაწარმოები, არამედ ამ პერიოდის ისტორიული წყაროც. ის ცნობილი იყო მთელ არაბეთის ნახევარკუნძულზე, ითვლებოდა და ითვლება არაბთა სიმდიდრედ. სავარაუ-დოდ არსებობდა კიდევ სხვა ასეთივე კრებულები, რომლებსაც ჩვენამდე არ მოუღწევიათ, მათშიც ასევე აღწერილი იქნებოდა ტომთაშორისი გაუთავებელი დაპირისპირებები, რომლებსაც ადგილი ჰქონდა ისლამამდელ არაბეთში.

ისმის კითხვა: რა კრიტერიუმებით აირჩიეს ჩამწერებმა გადმოცემების დიდი რაოდენობიდან საუკეთესო ამბები, რომლებმაც მიიღეს არსებობის უფლება? სავარაუდოდ ინახებოდა და "ცოცხლობდა" მხოლოდ ის გადმოცემები, რომლებშიც აღწერილი იყო ბრძოლები, საგმირო საქმეები და ისინი ამით გამოირჩეოდნენ სხვა ამბებისაგან. შეგვიძლია გამოვყოთ ოთხი ფაქტორი, რამაც განაპირობა ყოველივე ზემოთ თქმული. პირველი ფაქ-ტორი უპირობოდ იქნებოდა იმ ამბის შეტანა კრებულში, რომელშიდაც აღწერილი იყო ბრძოლა გამოჩენილი პირის მონაწილეობით, მაგალითად "ჰალიმის დღე" და "აინ უბაგი". ამ გადმოცემებში მოხსენიებულია იმ პერიოდის გამოჩენილი მმართველები ალ-მუნზირ იბნ მასასამა და ალ-ჰარის იბნ ჯაბალი, "უქაზის დღე" თავად მოციქულ მუჰამედის მონაწი-ლეობით. გადმოცემათა არჩევის მეორე ფაქტორი იქნებოდა ამ ამბებში იმ პერიოდისათვის გამორჩეული რომელიმე პოეტის მონაწილეობა, რომელიც ლექსებს უძღვნის თავის თანატომელების საგმირო საქმეებს. ასეთები იყვნენ ისლამამდელი პერიოდის გამოჩენილი პოეტები ანთარა და მისი ლექსი "დაჰისისა და ლაბრას დღეები", იმრუ ლ-კაისის "ჰუჯრის დღე", ალ-ხანსა "ჰაუზას პირველი დღე" და ა.შ. მესამე ფაქტორი იქნებოდა ტომებს შორის გაგრძელებული შეტაკებები, რომლებიც ზოგჯერ ათეული წლები გრძელდებოდა. მაგალითად "ალ-ფიჯარის ომი", "ბასუსი ომი" და "დაჰისისა და ლაბრას დღეები". მეოთხე ფაქტორს შეიძლება მივაწეროთ ის, რომ ბრძოლები, რომლებიც მიწერილი არიან ამა თუ იმ დღეს, მათ დიდი როლი შეასრულეს არაბთა ისტორიაში, ჰქონდათ რაღაც გადმწყვეტი დატვირთვა. მაგალითად "ზუკაირის დღე", როდესაც არაბთა გაერთიანებულმა ტომებმა დიდი დარტყმა მიაყენეს ირანის ჯარს, ან "ჰაზაზის დღე", როდესაც სამხრეთ არაბულმა ტო-მებმა დაამარცხეს ჩრდილოეთ არაბული ტომები და მათი ბატონობიდან გათავისუფ-ლდნენ. რა თქმა უნდა, ზემოთ ჩამოთვლილი ფაქტორები არ იყო ერთპიროვნულად განმაპირობებელი.

საბოლოოდ ჩვენამდე მოაღწია იმ გადმოცემებმა, რომლებმაც გაუძლეს დროს, ყველა ცენზურასა და კრიტიკას.

ისლამამდელი პერიოდის არაბული ლიტერატურის ყველა მკვლევარი აღნიშნავს ამ პერიოდში ტექსტების ორი ტიპოლოგიურად საპირისპირო ხაზის არსებობას. პირველი განისაზღვრება როგორც მითოლოგიური, ხოლო მეორე ამბების ზეპირი გადმოცემები. ზოგიერთის აზრით, მითები მთლიან სისტემას წარმოადგენენ, რომელთა ტერმინებში მთელი არაბული სამყარო აღიქმება. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მითები ეს არის ამ სამყაროს გააზრება, მაგრამ არ არის ზეპირსიტყვიერების ქანრი. ისინი არ არიან სიუჟეტურები, და საერთოდ ძნელად არიან აღწერილები ჩვენთვის ცნობილი მახასიათებლებით. ასეთ ტექსტებს აქვთ დასაწყისი და დასასრული, აღიქმებიან როგორც ერთიანი, მაგრამ სულ განმეორებადად, სინქრონში არიან ბუნების ციკლურ მოვლენებთან. ახლა განვიხილოთ მეორე ხაზი, გადმოცემები, რომლებიც სრულად ანგრევენ მითოლოგიურ ტექსტებს და სავსე არიან ცხოვრებისეული მოვლენებით, ამბების აღწერები ყურადღებას იქცევენ ორიგინალურობით. ამ ტექსტებს უკვე აქვთ სიუჟეტები, რომლებთანაც კავშირშია გადმოცემები. მაგალითად, "ჰალიმის დღე", მან მიღო სახელწოდება ალ-ჰარისი იბნ ჯაბალ ალ-დასსანის ქალიშვილის სახელის საპატივცემულოდ, რომელმაც გაიმარჯვა ალ-მუნზირთან ბრძოლაში. ალ-ჰარისის ქალიშვილმა წვლილი შეიტანა ამ გამარჯვებაში. ის თავისი მომხი-ბელობით მოტივაციას აძლევდა მამის მებრძოლებს. აქ შეიძლება გამოვიყენოთ "1001 ღამის" სიუჟეტი - როდესაც ტომის მმართველი ბრძოლაში გამოჩენილ მეომარს თავისი ქალიშვილის ხელს ჰპირდებოდა. გმირის არჩევის კატეგორიაში, როგორც აღვნიშნეთ, უნდა ყოფილიყო ყველაფერი განსაკუთრებული, ამკარად გამორჩეული თვისებები, რაც სავსებით ცხადია დიდ ყურადღებას იმსახურებდა (أيام العرب في الجاهلية).

"არაბთა დღეებში" ასევე არის ტომთა შორისი კონფლიქტები, რომლებიც დადიან სისხლის აღებამდე, შურისძიებამდე, ტომიდან გაგდებამდე. ყველა ცალკეულ ამბავში მოქმედებები დაკავშირებულია მრავალ ფაქტორთან, ამიტომ ასეთი "დღეების" სისტემატიზაცია შეუძლებელი იყო. წამყვანი პერსონაჟების რაიმე დეტალები მოხსენიებული იყო მხოლოდ საჭიროებიდან გამომდინარე, რათა გახსნილიყო მთავარი, კონფლიქტის არსი.

"არაბთა დღეები", სხვა წყაროებთან შედარებით, უფრო ახლოს არის არაბთა ცხოვრების წესებთან, მათ ყოველდღიურობასთან, ამიტომ ჩვენამდე მოაქვთ მართლაც მომხდა-რი კონფლიქტებისა და შეტაკებების ამბები. მისი პერსონაჟები და გმირები ნამდვილად მოღვაწეობდნენ მითითებულ ეპოქაში. კრებულის ავტორი დარწმუნებულია ამ ამბების სისწორესა და ავთენტურობაში, ისევე როგორც წიგნის მაშინდელი მსმენელები. მაგრამ აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ შუა საუკუნეებში ჩაწერილი არის ბევრი გამოგონილი ამბავიც. მაგალითად, გადმოცემებში ხალხთან ერთად არიან ჯინები, რომლებიც განსაზღვრავენ ბრძოლათა შედეგებს. ასევე მთავარი ადგილი უჭირავს წინაწარმეტყველურ სიზმრებს. აღსანიშნავია, რომ ეს ყველაფერი აღიქმება გადმოცემებთან, ამბებთან, დიალოგებთან ერთად ერთ კონტექსტში, როგორც რეალური. მაგალითად, ერთ-ერთ გადმოცემაში ნათქვამია, რომ მთავარ გმირს ჰყავდა ჯინი, რომელიც მას ყველაფერზე ესაუბრებოდა, უწინასწარმეტყველა, რომ მოიგებდა სანამღელს და მიიღებდა ათას აქლემს, და ზუსტად ასეც მოხდა. ასეთი გადმოცემები მრავლად გვხვდება შუა საუკუნეების არაბულ გადმოცემებში.

ისლამამდელ არაბულ ლიტერატურაში განსაკუთრებული ადგილი უკავია ბედის-წერის თემას. სწორედ მასთან მჭიდრო კავშირშია წინასწარმეტყველება, მკითხაობა და ხილ-ვები. ბედი, ეს არის ძალა, რომელიც სულ თან დაყვება ადამიანს, იცავს მას, ხელმწიფობს ცოცხალ თუ მკვდარ ბუნებაზე. ყველა ადამიანს აქვს თავისი ბედი, რომელიც არ არის დამოკიდებული

მის შინაგან თუ გარეგან თვისებებზე (ვ.თევდორაძე). სწორედ ამიტომ, გამორჩეული და ბრძენი მეომრები საბოლოოდ მარცხს ბედთან განიცდიან. ამის ნათელი მაგალითია ისლამამდელი არაბული პოეზიის მეფედ წოდებულის იმრუ ლ-კაისის გარდაცვალება. როდესაც მან მამის მკვლელობის ამბავი გაიგო, დიდხანს ფიქრობდა, სანამ შურისძიებას გადაწყვეტდა. ამავდროულად მამასა და შვილს შორის ურთიერთობა გაწყვეტილი იყო. მამას არ მოსწონდა იმრუ ლ-კაისის დამოკიდებულება პოეზიისადმი, რადგან ისლამამდელ პერიოდში უფლისწულებისათვის ლექსების წერა შეუფერებლად იყო მიჩნეული. უფროსმა ძმებმა უარი თქვეს შურისძიებაზე. სწორედ ამიტომ უარყოფილ შვილს ხვდა წილად ეს გაეკეთებინა. შურისძიების დაწყებამდე, იმრუ ლ-კაისმა გადაწყვიტა ერთ-ერთი კერპისაგან მიეღო თანხმობა, რომელიც მდებარეობდა თაბალაში (ადგილი მექისა და იემენის გზაზე). ამ კერპს დიდი გავლენა ჰქონდა ბედუინთა ტომებზე. მარჩიელობა (მკითხაობა) ხდებოდა სამი ისრის მეშვეობით. ის, ვინც მკითხაობდა, ქვიშაში ჩარჭობილი სამი ისრიდან ერთი უნდა ამოეღო. ერთი ისარი იყო “შბრძანებელი”, ე.ი. თანხმობას აძლევდა ემოქმედა, მეორე – “უარმყოფელი” ე.ი. მოუწოდებდა თავი შეეკავებინა მოქმედებისაგან, მესამე – “ჩასაფრებოდა” ე.ი. დალოდებოდა შესაფერ დროს. სამჯერ იმარჩიელა იმრუ ლ-კაისმა და სამივეჯერ “უარყოფა” მიიღო. განრისხებულმა აიღო ისრები კერპს თავში ესროლა და მიამახა: “მამაშენი, რომ მოეკლათ, მაშინ არ შემეწინააღმდეგებოდი და შურისძიებისათვის თანხმობასაც მომცემდი” (И.М.Филштинский).

გადმოცემებში ჩანს, რომ იმრუ ლ-კაისს ყველა და ყველაფერი უარს ეუბნებოდა შურისძიებაზე, ზოგჯერ სთავაზობდნენ მიეღო სამეფო გამოსასყიდიც, მაგრამ ბედმა მას სხვა რამ მოუმზადა: მაინც გადაწყვიტა შური ეძია, რის გამოც მტერმა დაიწყო მისი დევნა და დევნილობისას პოეტი მივიდა ერთ პიროვნებასთან, სახელად ას-სამაულთან, რომელსაც თხოვა, რომ მიეწერა ალ-ჰარის იბნ აბი შამირ ღასსანიდისათვის სირიაში, რათა ის მას ბიზანტიაში ჩასვლაში დახმარებოდა. კეისარმა დიდი პატივით მიიღო და დაიახლოვა იმრუ ლ-კაისი. დანიშნა ჯარის მეთაურად და საზღვარზე გააგზავნა. წასვლის შემდეგ კეისარს მოახსენეს – არაბები ცბიერი ხალხია, შენ არ იქნები უსაფრთხოდ, მან თუ თავის მიზანს მიაღწია, შეიძლება შენს წინააღმდეგ გაილაშქროს შენივე არმიით. მეორე ვერსიით, ერთმა ადამიანმა ასადის ტომიდან, სახელად ათ-თამახმა, დაიწყო მზაკვრობა პოეტის წინააღმდეგ, რადგან იმრუ ლ-კაისს მისი ძმა ჰყავდა მოკლული. მან იუსტინიანეს მოახსენა – იმრუ ლ-კაისი მომხიბვლელი და გარყვნილია, როდესაც ის წავა, დაიწყებს მტკიცებას, რომ სასიყვარულო ურთიერთობაში შევიდა შენს ქალიშვილთან და შეთხზავს მასზე ლექსებს, რითაც შენ შეურაცყოფას მოგაყენებს. კეისარმა პოეტს მოწამლული, ოქროთი მორთული მოსასხამი გაუგზავნა და შეუთვალა, რომ ის ბედნიერად ეტარებინა. იმრუ ლ-კაისმა ჩაიცვა იგი დიდი სიხარულით, შხამმა მაშინვე იმოქმედა და კანი გაძვრა (كتاب الأغانى 2008). თუ კარგად გავანალიზებთ იმრუ ლ-კაისის ცხოვრებას, ჩანს, რომ ის თვითონ ქმნის სიტუაციებს და თავად ახდენს ზეგავლენას ამბებზე. ისრებით მჩხიბაობის ეპიზოდით, ის საზოგადოებას მის მომავალს ამცნობს, ანუ ჩანს ეს ეპიზოდი არის წინასწარმეტყველური, ანუ მან თავი-დანვე გავგაგებინა თავისი მომავალი, თუ რა ბედი ეწეოდა მას შურისძიების შემთხვევაში. ეს კი მატებს გადმოცემას დამაბულობას და ინტერესს, ყველას უჩნდება სურვილი გაიგოს, თუ რას მოუმზადებს მას ბედი მომავალში.

სწორედ ასეთია გადმოცემა იმრუ ლ-კაისზე, რომელიც მარცხდება ბედთან ჭიდილისას, მიუხედავად მისი წარმომავლობისა თუ კარგი თვისებებისა, თანახმად ისლამამდელ პოეზიაში არის გაბატონებული აზრისა, ბედთან ყველა უძლურია, მას ვერსად დაემალები, ის

ყველგან არის ჩასაფრებული, არავინ იცის თუ როდის გიმუხთლებს და გაგიყვანს ამ ქვეყნიდან.

"არაბთა დღეებში" აღწერილი ამბავი "ჰუჯრის დღე", საინტერესოა თავისი სიუჟეტე-ბით, სადაც აღწერილია მოღალატე მეფის ბედისწერა, შურიანი ადამიანის, მოწამლული ტანსაცმლის. ეს ყველაფერი სავსებით ახლოს არის ზღაპართან. ამ გადმოცემის განხილვი-სას მეცნიერები ცდილობენ გაარკვიონ სიუჟეტური მოტივების განვითარების თანმიმ-დეგ-რობა, რომლებიც ასახავენ იმდროინდელი საზოგადოების განვითარების ეტაპებს.

"არაბთა დღეები" არ არის თავისუფალი მხატვრული ლიტერატურული წიგნი/ კრებული, მასში არ არის გადმოცემული ავტორისეული პოზიციები. ეს კი გვამლევს საშუა-ლებას ვისაუბროთ გადმოცემათა და პერსონაჟთა თვისებებისა თუ ხასიათების ობიექტუ-რობაზე. სწორედ ამიტომ ეს თვისებები, რომლებიც ერთმანეთთან კავშირში თუ მსგავსე-ბაში არ არიან, თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ არიან იმ პერიოდის (იგ. ისლამადელი) შემოქმედების ნიმუშები, ავთენტურები. აქ ძირითადი მოთხოვნები არის სიზუსტის დაცვა, რაც მახასიათებელია მთლიანად მთელი არაბული ეპოსისათვის.

ცნობილი მეცნიერი შიდფარი წიგნიში "არაბული კლასიკური ლიტერატურის ხატო-ვანი სისტემა" წერს "ნამდვილი და გამოგონილი" ამბების ურთიერთმიმართებაზე, რაც მახასიათებელია სარაინდო ეპოსისათვის, ასეთი ურთიერთმიმართება გასდევს "არაბთა დღეებს" ყველა გადმოცემაში. ზუსტად არის აღწერილი და მოხსენიებული შეტაკებისას მებრძოლთა რაოდენობა, მათი ხასიათისა თუ ფიზიკურობის მახასიათებლები (Б.Шидфар). მაგალითად "ჰაუზას პირველ დღეში" ქალი ჯუჰაინის ტომიდან აღწერს მუავიას და მის მხლებლებს ბანუ მურრადან. "ალ-ლივას დღე" აქ არის ტომის აღწერაც, საუბარია იმაზე, თუ როგორ ესხმოდნენ ჯუჰაინის და ნასრის ტომები, რომლებსაც ხელმძღვანელობდნენ მუავია იბნ ბაქრის შვილები ლატაფანის ტომს, დაამარცხეს ისინი და ხელთ დიდი ნადავლი იგდეს.

გადმოცემებში მთავარ როლს თამაშობენ გეოგრაფიული ტოპონიმები. როდესაც მსმენელი გაიგონებს მისთვის ნაცნობი ადგილის სახელს, მას მაშინვე იპყრობს დადებითი ემოციები, სიხარული მშობლიური ან თუნდაც ნაცნობი ადგილის მიმართ. მის წარმოსახ-ვაში სრულიად ხდება იმ ადგილზე მომხდარი ამ გადმოცემის სურათის აღდგენა, ასევე ამ ადგილის სილამაზე, დასახლება, მთები. აზრობრივად ის ასევე ამატებს იმას, რაც გამორჩა აღწერაში გადმომცემს.

მიუხედავად იმისა, რომ "არაბთა დღეები" არის არაბული ლიტერატურის უნიკალური ეპიკური ჟანრი, მასში მაინც არის რიგი განმასხვავებელი მახასიათებლები, მაგალითად აქ ვერ ვიპოვით ეპიკური ჟანრისათვის მახასიათებელ გაზვიადებაა, გმირის შესაძლებლობები არ სცილდება ადამიანურ შესაძლებლობებს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგიერთი გადმოცემებიდან შემორჩენილია მხოლოდ ამბის გმირების ან მმართველების სახელები, ზოგჯერ ეს სახელები გადატანილნი არიან სხვა გარემოებასა და დროში. ამიტომ ეპიკური დრო "არაბთა დღეებისა" არ შეიძლება განისაზღვროს, როგორც რეალური ან ფანტასტიკური. ის არის მკაცრად განსაზღვრული ისტორიული, რომელიც ნამდვილად იყო. სწორედ ამიტომ გმირები არ არიან დაჯილდოვებულნი გამოგონილი სახელებით, ამბები კი ხდება ნამდვილად არსებულ გეოგრაფიულ გარემოებებში, დასახლებებში, ქალაქებში. ამიტომ "არაბთა დღეები" არის უნიკალური ჭურჭელი ისლამადელი არაბული ლიტერატურისა და ზოგადად არაბთა ისტორიისა, რომელმაც თავის მხრივ დიდი გავლენა მოახდინა შუა საუკუნეების არაბული კულტურის განვითარებაზე.

ბიბლიოგრაფია

1. أيام العرب في الجاهلية 2005. محمد أحمد جاد المولى بك وعلی محمد البجاوی ومحمد أبو الفضل إبراهيم، بيروت
2. كتاب الاغانى ابي الفرج الاصفهاني علي بن الحسين. دار صادر بيروت 2008.
3. თევდორაძე ვ. 2013, ჰიქმა (ქართული შესატყვისებით) ისლამამდელ არაბულ პოეზიაში, ილია ჭავჭავაძის სახელობის, ქუთაისის სამეცნიერო ბიბლიოთეკის წელიდწლეული V. 153-157
4. Brill_-The_Encyclopaedia_of_Islam_Vol_4.
5. Ибрагимов Н. 1984, Арабский народный роман. [Издательство наука](#).
6. Филштинский И.М. 1977. Арабская литература в средние века. Словесное искусство арабов в древности и раннем средние веков. Москва.
7. Шидфар Б, 1974, Образная система арабской классической литературы VI-XII вв.

Vakhtang Tevdoradze

Akaki Tsereteli State University
Kutaisi, Georgia

<https://doi.org/10.52340/lac.2024.09.21>

The Composition of "AYYĀM al-‘ARAB" (Days of the Arabs)

Abstract

"AYYĀM al-‘ARAB (The Days of the Arabs) is one of the most reliable and unique sources of the pre-Islamic Arab world, known throughout the Arabian Peninsula, which has stood the test of time and become a national treasure of Arabic literature. The main reason for this is that its narratives focus not only on the daily life of the Arabs, but also on the changes in the lifestyle of the Arab tribes, which were ingrained in the consciousness of the Arabs themselves. The reality of the time, the conflicts, the heroes, the characters who really worked during the Jahiliyya period and played an important role in the formation of society, are accurately portrayed here. In short, there is no unity of real and fictional stories, as happens in various epic monuments, everything is real and the accuracy of the narratives is preserved. As for "AYYĀM al-‘ARAB" (The Days of the Arabs) as a literary monument, here in the prose part there is the so-called "symbiosis", the unity of prose and poetry. Most of the stories are prose, and the emotional background of these stories is conveyed in poetry. The style, the internal integrity, is business, that is, characters are described, news, battles, etc. are conveyed. It is not frozen at one point, but develops according to the factor of time and epoch. All this is conveyed briefly at first glance, but very specifically.

Key words: Arabian Literature, "AYYĀM al-‘ARAB" (Days of the Arabs)